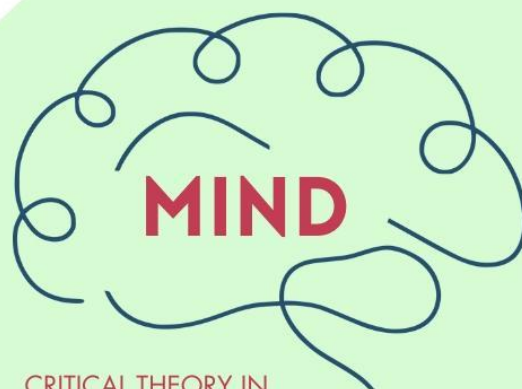

MIND PRIEMONIŲ RINKINYS

Kritinio mąstymo ugdymo metodai neformaliajam suaugusiųjų mokymui(si)

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.

Šis intelektualinis produktas (IO5) sukurtas ir parengtas, įgyvendinant projektą „MIND – Kritinė teorija suaugusiųjų švietimo praktikoje: Įkvėpimas veikti kritiškai“.

Dėkojame už vertingą indėlį partneriams

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, LT
 Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība, LV
 Asociatia Egomundi, RO
 Pučko otvoreno učilište Libar, HR

Autoriai

Arūnas Bėkšta, Vilija Lukošūnienė, Ingrida Muraškova, Georgiana Pascu, Sarmite Pilate (koord.), Ivana Rosandic, Elena Stancu

Redaktorius

Jurgita Balaišienė (Šiuolaikinių didaktikų centras, LT)

Logotipą ir maketą sukūrė projekto partneris Ustanova za obrazovanje odraslih Dante, HR

Piktogramos „Flaticon.com“

© „Erasmus+“ projektas „MIND – Kritinė teorija suaugusiųjų švietimo praktikoje: Įkvėpimas veikti kritiškai“

Šis darbas licencijuojamas pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 tarptautinę licenciją. Norėdami peržiūrėti šią licenciją, apsilankykite svetainėje <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> arba rašykite adresu Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Turinys

Išvadas	5
1 MODULIS. Kas yra kritinis mąstymas suaugusiųjų švietime?	6
1. Sužadinimas	6
Priemonė 1.1. Minčių lietus / Minčių rašymas	6
2. Ankstesnių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas	7
Priemonė 2.1. Ž.N.I.	7
3. Suvokimas	8
Priemonė 3.1. Kompozicija	8
Priemonė 3.2. A.Ž.S.N.E.S.M.	9
Priemonė 3.3. Minčių žemėlapis	10
4. Refleksija ir metapažinimas	12
Priemonė 4.1. Ž.N.I.	12
Priemonė 4.2. Paskutinis žodis priklauso man	13
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai	14
Priemonė 5.1. Refleksyvus esė (apmąstymo rašinys)	14
2 MODULIS. Kitiškai mąstančio žmogaus portretas	15
1. Sužadinimas	15
Priemonė 1.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk	15
2. Išankstinių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas	16
Priemonė 2.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk	16
3. Suvokimas	17
Priemonė 3.1. Dvipusio dienoraščio metodas	17
Priemonė 3.2. Kontrolinis sąrašas	18
4. Refleksija ir metapažinimas	19
Priemonė 4.1. Voratinklinė diagrama	19
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai	21
Priemonė 5.1. Tobulinimo žingsniai	21
3 MODULIS. Kritinio mąstymo vertė asmeniui. Gerovė	23
1. Sužadinimas	23
Priemonė 1.1. Raktiniai žodžiai / Minčių lietus	23
Priemonė 1.2. Diskusija	24
Priemonė 1.3. Lemties sausainiai	25
2. Išankstinių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas	25
Priemonė 2.1. Ž.N.I.	25

Priemonė 2.2. Diskusija	26
3. Suvokimas.....	27
Priemonė 3.1. A.Ž.S.N.E.S.M.	27
Priemonė 3.2. Diskusija	28
4. Refleksija ir metapažinimas.....	29
Priemonė 4.1. Ž.N.I.	29
Priemonė 4.2. Gerovės patikrinimas 3–2–1	30
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai	31
Priemonė 5.1. Lemties sausainiai	31
Priemonė 5.2. Refleksyvus esė (apmąstymo rašinys)	32
4 MODULIS. Kritinio mąstymo vertė bendruomenei. Įtraukiančios mintys bendram supratimui ir pažangai	34
1. Sužadinimas	34
Priemonė 1.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk.....	34
2. Ankstesnių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas	35
Priemonė 2.1. Vaidmenų žaidimas	35
3. Suvokimas.....	36
Priemonė 3.1. Atvejo analizė, scenarijai	36
4. Refleksija ir metapažinimas.....	37
Priemonė 4.1. Kur tu stovi?.....	37
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai.....	38
Priemonė 5.1. Veiksmų planas	38
5 MODULIS. Kritinio mąstymo vertė visuomenei. Kultūra ir galia: dialogas tarp individo ir meno kūrinio (materialios kultūros aspektas)	40
1. Sužadinimas	40
Priemonė 1.1. Laisvos asociacijos.....	40
2. Pagrindinis išankstinių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas	41
Priemonė 2.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk.....	41
3. Suvokimas.....	42
Priemonė 3.1. A.Ž.S.N.E.S.M.	42
4. Refleksija ir metapažinimas.....	43
Priemonė 4.1. Neužbaigti sakiniai	44
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai	44
Priemonė 5.1. Kūrybinis darbas	44

Ivadas

Šis metodinių priemonių rinkinys parengtas vykdant projektą „MIND – Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų švietimo praktikoje“. Jis papildė leidinį „[MIND programa. Kritinio mąstymo ugdymo programa ir medžiaga neformaliajam suaugusiųjų mokymui\(si\)](#)“. Suaugusiųjų švietėjai, kurie įgyvendins programą, gali naudoti rinkinio įrankius norėdami pajvairinti programos turinį arba pritaikyti jį prie savo tikslinės grupės poreikių. Metodinių priemonių rinkinys taip pat naudingas suaugusiųjų švietimo programų vadovams, neformaliojo švietimo darbuotojams, dėstytojams ir suaugusiųjų švietėjams, įtraukiant kritinio mąstymo požiūrį į savo programas.

Metodinių priemonių rinkinys sudarytas pagal penkių programos modulių temas ir užduotis. Priemonių rinkinio metodinis pagrindas yra MIND kritinio mąstymo modelis, susidedantis iš penkių skyrių:

1. Sužadinimas
2. Ankstesnių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas
3. Supratimas
4. Refleksija ir metakognicija
5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai

Kiekviename skyriuje pateikiama viena ar kelios priemonės, pateikiamos jų bendrosios charakteristikos, praktinių veiksmų žingsniai, apibendrinimas ir grįžtamasis ryšys, darbui reikalinga medžiaga ir rekomenduojama literatūra. Priemonių aprašyme pateikiamos rekomendacijos dėl darbo organizavimo formų, grupės narių skaičiaus ir veiklos trukmės.

Metodinių priemonių rinkinys sukurtas siekiant suteikti įkvėpimo ir pavyzdžių suaugusiųjų kritiniam mąstymui ugdyti. Į rinkinį įtrauktos priemonės gali būti nesunkiai pritaikomos skirtingų temų mokymuisi, kad mokymosi procesas taptų prasmingesnis, mažintų dalyvių stereotipus, gilintų supratimą ir stiprintų kritines pažiūras.

1 MODULIS.

Kas yra kritinis mąstymas suaugusiųjų švietime?

Tikslai:

1. Susipažinti / pagilinti žinias apie kritinio mąstymo (toliau – KM) sampratą.
2. Atskleisti suaugusiųjų švietimo ir kritinio mąstymo ugdymo sąsajas.
3. Sukurti asmeninį santykį su kritinio mąstymo sąvoka.

Modulio pabaigoje suaugusiųjų švietėjai:

- gebės konceptualizuoti KM;
- supras kritinio mąstymo reikšmę suaugusiųjų švietimui;
- gebės suformuluoti asmeninio KM sampratą.

1. Sužadinimas

Sudarykite galimybes besimokantiems, remiantis jų ankstesnėmis žiniomis, patirtimi, vaizduote, žodžiu ar raštu, įvardyti idėjas, nuomones apie tai, kas yra KM.

Priemonė 1.1. Minčių lietus / Minčių rašymas

Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Paprašykite dalyvių užrašyti savo KM apibrėžimą ant lipnių lapelių.
2. Surinkite užrašus.
3. Perskaitykite užrašą po užrašo ir priklijuokite pastabas prie lentos sugrupavę pagal idėjas.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Komentuodami paaiškinkite, kad kitame mokymosi žingsnyje gilinsimės į pateiktų apibrėžimų analizę ir argumentus, kodėl taip manome.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Lipnūs lapeliai, pieštukai.
- Veiksmingi *Minčių lietaus* metodai (anglų k.):
<https://www.lucidchart.com/blog/effective-brainstorming-techniques>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse)

Užsiėmimus galima organizuoti vietoje arba naudojant nuotolinio mokymosi platformą. Tokiu atveju mokymų vedėjas gali paprašyti dalyvių parašyti savo idėjas pokalbio lange.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

30 min.

2. Ankstesnių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas

Sudarykite galimybes besimokantiems pasidalyti savo prielaidomis apie KM koncepciją, aptarti, kuo jos pagrįstos, įvardyti, ko dar reikia / norima išmokti.

Priemonė 2.1. Ž.N.I.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Ž.N.I. – žinau, noriu žinoti, išmokau (*angl.* KWL – Know, Want to know, Learned) yra tyrimų strategija. Akronimas reiškia „ką aš **žinau**“, „ką aš **noriu žinoti**“ ir „ką aš **išmokau**“.

Šiam mokymosi etapui naudojami pirmieji Ž.N.I. etapai: „Ką aš **žinau**“ ir „Ką aš **noriu žinoti**“.

1. Padalinkite grupę į mažas 3–4 besimokančiųjų grupes ir paprašykite jų, naudojantis Minčių lietaus metodu, pasidalyti savo prielaidomis apie KM koncepciją ir aptarti, kuo jos grindžiamos:

Manau, kad kritinis mąstymas yra...

Taip manau, nes perskaičiau... / mačiau... / pastebėjau...

2. Paprašykite grupių nuspręsti, ką jos, kaip grupės, norėtų išsiaiškinti ir (arba) išmokti.
3. Paprašykite grupių paskirti pranešėją, kuris pristatys grupės narių idėjas.
4. Užrašykite idėjas „Noriu žinoti“ lentoje arba stendiniame popieriuje.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Idėjas, ko besimokantieji norėtų išmokti, susiekite su tolesnių mokymo programos modulių turiniu.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Lipnūs lapeliai, pieštukai.
- Veiksmingi *Minčių lietaus* metodai (anglų k.):
<https://www.lucidchart.com/blog/effective-brainstorming-techniques>
- Ž.N.I. metodas: <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2001~1367163201059/J.04~2001~1367163201059.pdf>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Užsiėmimas gali būti organizuojamas tiek vietoje, tiek nuotoliniu būdu. Organizuojant mokymąsi nuotoliniu būdu:

- padalinkite grupę į mažas 4 mokinių grupes;
- prieš diskusiją grupelėse paprašykite dalyvių pasirinkti pranešėją;
- pasibaigus paskirtam diskusijos laikui, paprašykite pranešėjų pristatyti diskusijos rezultatus ir dalykus, kuriuos grupė norėtų sužinoti;

- užrašykite jų idėjas mokymosi platformos baltoje lentoje.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Maždaug 45–60 min.

3. Suvokimas

Sudarykite galimybes besimokantiems įsigilinti į temą dirbant su nauja tekstone ar vaizdine medžiaga, naudokite siūlomas skaitymo ir (arba) vaizdines strategijas.

Priemonė 3.1. Kompozicija

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Kompozicijos metodas (*angl. Jigsaw*) yra mokymosi bendradarbiaujant strategija, pagal kurią kiekvienas pirminės grupės dalyvis tampa vieno temos aspekto „ekspertas“ (pvz., viena grupė tiria atogrąžų miškų gyvūnų buveines, kita grupė – atogrąžų miškų plėšrūnus).

1. Pasirinkite 4–5 trumpus 1–2 puslapių tekstus apie KM arba vieną didesnę straipsnį su 4–5 skyriais.
2. Padalinkite grupę į mažesnes grupes po 4–5 dalyvius.
3. Duokite kiekvienai grupei perskaityti ir aptarti tą pačią informaciją. Kiekvienas besimokantis bus vienos temos „ekspertas“.
4. Sukurkite naujas grupes, priskirdami po vieną dalyvį iš kiekvienos „ekspertų“ grupės.
5. Paprašykite „ekspertų“ pasidalinti savo informacija su naujos grupės dalyviais.
6. Paprašykite naujų grupių vizualiai atspindėti visą informaciją.
7. Pristatykite ją visai grupei.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Atkreipkite dėmesį, kad nepaisant, jog visos grupės skaitė tą pačią medžiagą, jų pristatymai bus labai skirtingi.
- Paklauskite, kokį poveikį rezultatui padarė grupės besimokančiųjų KM.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Trumpi tekstai apie KM. Pavyzdį rasite MIND projekto leidinyje „[MIND PROGRAMA. Kritisio mąstymo programa ir medžiaga neformaliajam švietimui](#)“ (žr. Modulis 1).

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Veikla vietoje.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

105 min.

Priemonė 3.2. A.Ž.S.N.E.S.M.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

A.Ž.S.N.E.S.M. – aktyvaus žymėjimo sistema nuosekliam, efektyviam skaitymui ir mąstymui (*angl.* I.N.S.E.R.T. – Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking) yra metodas, padedantis besimokančiajam stebėti ir apmąstyti, ką jis skaito, išlaikyti susidomėjimą tema bei tekstu. Besimokantysis tekstui žymėti naudoja trijų skirtingų spalvų lipdukus ir parodo, kad jis „žino“ arba yra „mažiau susipažinęs“ su tam tikrais tekste aprašomais dalykais arba „nori sužinoti daugiau“. Tekstą taip pat galima žymėti sutartiniais ženklais: ✓ (žinoma informacija), – (informacija, prieštaraujanti besimokančiojo nuomonei ar žinojimui), + (nauja informacija), ? (neaišku, norisi sužinoti daugiau). Žymint tekstą galima patogiai paryškinti naujai įgytą informaciją, palyginti perskaitytą mintį ir prielaidas, parinkti temas būsimam darbui ar tyrimams ir pan. Šis metodas skatina aktyvų, refleksyvų įsitraukimą į tekstą.

1. Pateikite besimokantiems tekstą apie KM lietuvių kalbą.
2. Paprašykite tekstą perskaityti A.Ž.S.N.E.S.M. metodu tam tikrus dalykus tekste pažymint sutartiniais ženklais:

✓ - jau žinoma informacija
 – - informacija, kuri prieštarauja besimokančiojo nuomonei arba skiriasi nuo to, ką jis žinojo ar manė, kad žino
 + - nauja informacija
 ? - neaišku, norisi sužinoti daugiau

3. Paaiškinkite dalyviams, kad ženklus prie informacijos rašytų pagal jų turimas žinias ir supratimą parašėse, kitoje teksto vietoje arba ant lipnių lapelių. Žymėti prašoma apgalvotai ir sąmoningai, nereikalaujant žymėti kiekvieną eilutę ar kiekvieną idėją, taip pat nereikalaujant nustatyto ženklų skaičiaus.
4. Paprašykite besimokančiųjų mažose grupėse apmąstyti, ką jie perskaitė, grupės mintis surašyti popieriaus lape ir pristatyti visoms grupėms:
  - Kokios žinios pasitvirtino?
  - Kokie įsitikinimai buvo paneigti?
  - Kas buvo naujo?
  - Kas dar neaišku / abejotina / painu?
5. Alternatyvus grupės rezultatų pristatymas gali būti naudojant *Minčių žemėlapi* (žr. 3.3. priemonę *Minčių žemėlapis*).

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Apibendrinkite pristatymus, atkreipdami dėmesį į rezultatų panašumus ir skirtumus.
- Ypatingą dėmesį atkreipkite į punktą *kas vis dar neaišku / abejotina / painu?*
- Susiekite šias problemas su tolesnėmis mokymo programos temomis.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Puslapio tekstas apie KM lietuvių kalba.
Teksto apie KM pavyzdys (anglų k.): <https://www.criticalthinking.org/pages/defining-critical-thinking/766>.
Teksto apie KM pavyzdys (lietuvių k.) „MIND PROGRAMA. Kritinio mąstymo programa ir medžiaga neformaliajam švietimui“ (žr. Modulis 1).
- A.Ž.S.N.E.S.M. metodas: Vaughn, J. L. ir Estes, T.H. (1986). *Reading and reasoning beyond the primary grades*. Allyn & Bacon.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Individualus skaitymas, diskusija mažesnėse 3–5 dalyvių grupėse.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

45–60 min.

Priemonė 3.3. Minčių žemėlapis

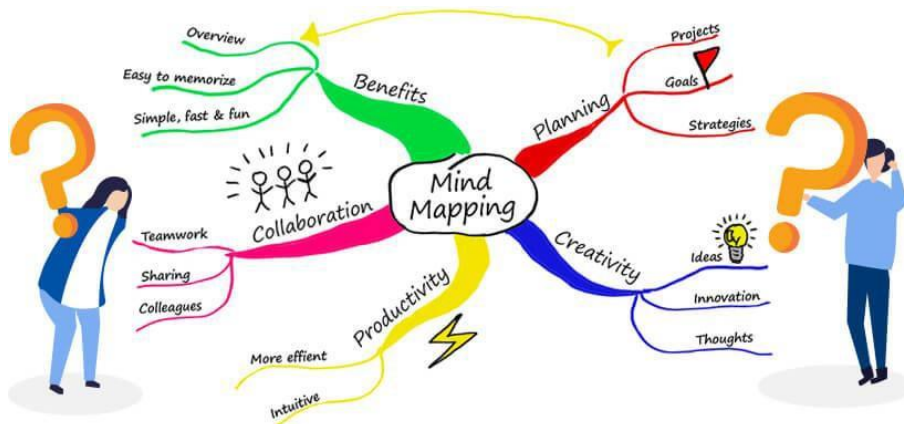
Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Paašškinkite besimokantiešiems *Minčių žemėlapis* idėją.

Terminą *Minčių žemėlapis* pirmasis išpopuliarino britų populiariosios psichologijos autorius ir televizijos asmenybė Tony Buzan.

Minčių žemėlapis – tai paprastas būdas organiškai formuoti mintis, nesijaudinant dėl tvarkos ir struktūros. Tai leidžia vizualiai struktūrizuoti savo idėjas, kad būtų lengviau analizuoti ir prisiminti.

Minčių žemėlapis yra diagrama, vaizduojanti užduotis, žodžius, sąvokas ar elementus, susietus su pagrindine sąvoka ar dalyku ir išdėstyti aplink juos, naudojant nelineinį grafinį išdėstymą, leidžiantį vartotojui pavaizduoti intuityvią pagrindinę koncepciją.

1 pav. Minčių žemėlapis

Minčių žemėlapių kūrimo žingsniai:

Centrinė tema. Pradėkite įrašydami centrinę temą *Minčių žemėlapių* centre, pvz., „Pasaulio sostinės“.

Pagrindinės temos. Surašykite pagrindines temas, pvz., „Londonas“, „Paryžius“, „Niujorkas“ ir „Pekinas“. Nesijaudinkite dėl temų tvarkos.

Potemės. Išplėskite savo temas kurdami potemes. Įsitikinkite, kad vartojate labai trumpas frazes ar net pavienius žodžius.

Temų pertvarkymas. Jei reikia pertvarkyti temas *Minčių žemėlapyje*, dauguma programinės įrangos įrankių leidžia kilnoti šakas. Tai leis jums susisteminti temas.

Vaizdai ir formatavimas. Remiantis *Minčių žemėlapių* teorija, vaizdai ir spalvos pagerina įsiminimą. Galite naudoti skirtingas spalvas ir šriftus bei dėti vaizdus ant šakų.

Pastabos ir tyrimai. Užsirašykite pastabas apie savo temas, jei tai leidžia jūsų pasirinkta *Minčių žemėlapių* kūrimo priemonė.

2. Iš anksto paruoškite po vieną seminarinio popieriaus lapą kiekvienai grupei su *Minčių žemėlapių* „Kas yra KM“ pradžia – pirmo lygio šakomis (žr. 3.2 priemonės A.Ž.S.N.E.S.M. metodą).
3. Paprašykite dalyvių užrašyti savo mintis *Minčių žemėlapių* pošakiuose.

2 pav. Minčių žemėlapių pošakiai

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Perskaitykite kiekvieno lapo informaciją ir pakomentuokite.
- Apibendrinkite pristatymus, atkreipdami dėmesį į rezultatų panašumus ir skirtumus.
- Ypatingą dėmesį atkreipkite į paskutinį klausimą *Kas vis dar neaišku / abejotina / painu?* Susiekite šias problemas su tolesnėmis mokymo programos temomis.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Buzan, T. (1996). *The mind map book: How to use radiant thinking to maximize your brain's untapped potential*. Penguin Publishing Group.
- Kaip sukurti *Minčių žemėlapi* (anglų k.): <https://www.mindmapping.com/>
- *Canva minčių žemėlapių* kūrėjas: <https://www.canva.com/graphs/mind-maps/>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Užsiėmimas skirtas darbui vietoje 3–5 dalyvių grupėse.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

30–45 min.

4. Refleksija ir metapažinimas

Pakvieskite besimokančiuosius žodžiu apibendrinti ir iš naujo įvertinti anksčiau turėtas žinias, įsitikinimus ir nuostatas, taip pat mokymo(si) procesą.

Priemonė 4.1. Ž.N.I.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Ž.N.I. – žinau, noriu žinoti, išmokau (*angl.* KWL – Know, Want to know, Learned) yra tyrimų strategija. Akronimas reiškia „ką aš **žinau**“, „ką aš **noriu** žinoti“ ir „ką aš **išmokau**“.

Šiam mokymosi etapui naudojamas trečiasis Ž.N.I. etapas: „Ką aš **išmokau**“.

1. Paprašykite dalyvių individualiai užbaigti sakinius skirtingų spalvų lipniuose lapeliuose (pvz., geltonos ir žalios):

Anksčiau galvojau,.... (geltonas lapelis)

Dabar galvoju, kad.... (žalias lapelis)

2. Surinkite iš dalyvių lapelius, perskaitykite kiekvieną lapelį ir priklijuokite juos prie lentos, padalintos į dvi dalis „Anksčiau galvojau“ ir „Dabar galvoju“.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Apibendrinami pabrėžkite skirtumą tarp ankstesnių žinių ir naujų žinių.

Apibendrinimui galite naudoti projekto KM apibrėžimą: „Kritinis mąstymas: etimologinė reikšmė „*kritikos*“ (gr.) – „mokėti spręsti“, „*krinein*“ (gr.) – „atskirti, nuspręsti“ (<https://www.etymonline.com/word/critical>). Senovės graikams tai buvo gebėjimas priimti sprendimą remiantis tam tikru standartu. Šiandieniniame kontekste KM suprantamas kaip konkrečių žmogaus nuostatų ir gebėjimų visuma, pasireiškianti mąstymo kontekste – padeda suprasti ir nuspręsti, kas tiesa, o kas melas, kas teisinga, teisinga ar neteisinga.“

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Daugiau apibrėžimų rasite MIND projekto leidinyje „**MOKSLINIŲ IDĖJŲ KOMPENDIUMAS**. Kritinis mąstymas neformaliajame suaugusiųjų švietime“.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Mokymasis vietoje.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

30 min.

Priemonė 4.2. Paskutinis žodis priklauso man

Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Parinkite tekstą apie KM lietuvių kalba, kad dalyviai galėtų skaityti savarankiškai.
2. Dalyviams baigus skaityti tekstą, paprašykite jų dviem ar trimis pilnais sakiniais savais žodžiais suformuluoti pagrindinę teksto mintį ir užrašyti santrauką lentoje / stendiniame popieriuje bei pastatyti / pakabinti tokioje vietoje, kur dalyviai galėtų matyti santrauką per visą veiklą.
3. Paprašykite dalyvių pasirinkti du ar tris sakinius iš teksto (citatą), kurie, jų nuomone, yra svarbūs pagrindinės minties santraukai pagrįsti.
4. Suskirstykite dalyvius į mažas grupėles, kuriose jie pasidalintų savo pasirinkimais.
5. Mažose grupelėse pirmasis besimokantysis perskaito savo citatą grupei, jos neaiškindamas ir nekomentuodamas. Kiekvienas grupės dalyvis trumpai pakomentuoja.
6. Priminkite besimokantiems, kad jie nesiveltų į kryžminį pokalbį, t. y., tas, kuris skaitė, nereaguoja į komentarus; komentuojantieji pasisako tik apie perskaitytą citatą, ne apie komentarus jai.
7. Po visų komentarų citatą perskaitęs besimokantysis paaiškina, kodėl pasirinko tą frazę ar sakinį kaip svarbų pagrindiniam tekstui, t. y., jis gauna „paskutinį žodį“.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Stebėkite veiklą dalyviams paeiliui skaitant citatas, klausantis grupės narių komentarų ir aiškinant, kodėl pasirinko tokias citatas. Kartokite veiklą, kol visose grupelėse bus aptartos visos citatos.
- Atkreipkite dėmesį į veiklos eigą kaip KM taikymo pavyzdį, t. y., kaip užsiėmime buvo praeiti KM taikymo žingsniai (žr. Programa, 1 MODULIS: SUVOKIMO etapas: Tekstas „Kritinio mąstymo sąvoka: Apibrėžimo klausimas“ (doc))

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Vieno puslapio tekstas apie KM lietuvių kalba. Trumpo teksto apie KM pavyzdys (anglų k.):
<https://www.criticalthinking.org/pages/defining-critical-thinking/766>
- Metodas *Paskutinis žodis priklauso man* (anglų k.):
<https://www.learningforjustice.org/classroom-resources/teaching-strategies/community-inquiry/save-the-last-word-for-me-35>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / darbas veikla porose ar grupėse):

- Individualus ir grupinis darbas vietoje.
- Mokymų vedėjas turi paruošti asistentus iš besimokančiųjų grupės arba pasitelkti

kolegas veiklos grupėse stebėjimui.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

35–45 min.

5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai

Sudarykite galimybes besimokantiems patiems žodžiu ir (ar) raštu apibrėžti KM sąvoką.

Priemonė 5.1. Refleksyvus esė (apmąstymo rašinys)

Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Paprašykite dalyvių individualiai parašyti 1 puslapio esė tema: „Kaip aš suprantu, kas yra KM ir kaip aš jį pritaikysiu savo gyvenime“.
2. Esė turi sudaryti tokios dalys:
  - Kaip aš supratau ir apibrėžiau KM.
  - Kaip mokymo veikla paveikė mano supratimą, kas yra KM.
  - Kaip gyvenime pritaikysiu įgytas žinias apie KM.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Mokymų vedėjas po mokymo sesijos kiekvienam besimokančiajam turi pateikti individualų atsiliepimą apie esė. Atsiliepimas turėtų būti pagrįstas šiais aspektais:

- Kaip besimokantysis suprato temą.
- Kaip jis / ji panaudojo veiklos rezultatus.
- Idėjų originalumas.

Darbo rezultatai gali būti panaudoti 2 modulio „Kritiškai mąstančio žmogaus portretas“ įvadu.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Popierius ir rašikliai.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Individuali veikla. Savarankiškas mokymasis.

Grupės dydis:

Neribojama.

Trukmė:

90 min.

2 MODULIS.

Kritiškai mąstančio žmogaus portretas

Tikslai:

1. Susipažinti su KM gebėjimais ir nuostatomis.
2. Analizuoti asmenybių „portretus“ ir atpažinti jų KM bruožus.
3. Įvertinti savo KM įgūdžius ir nuostatas.
4. Sudaryti tobulintinių KM gebėjimų ir nuostatų sąrašą.

Modulio pabaigoje suaugusiųjų švietėjai gebės:

- įvardinti KM gebėjimus ir nuostatas, suvokti jų skirtumus ir sąsajas;
- pritaikyti įgytas žinias apie KM gebėjimus ir nuostatas atliekant praktines užduotis, susieti jas su asmenine patirtimi;
- kritiškai apmąstyti ir permąstyti asmeninius gebėjimus ir nuostatas;
- priimti sprendimus dėl asmeninio tobulėjimo.

1. Sužadinimas

Sudarykite galimybes besimokantiems individualiai, porose ar grupėse, sudaryti sąrašą savybių, kuriomis pasižymi kritiškai mąstantys žmonės.

Priemonė 1.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk (angl. Think–Pair–Share) metodas yra mokymosi bendradarbiaujant veikla, kuri gali būti naudojama įvairaus dydžio auditorijose ir bet kokiam dalykui nagrinėti. Mokymų vedėjas užduoda klausimą, dalyviai pirmiausia GALVOJA patys, tada savo mintis APTARIA POROJE su šalia sėdinčiu asmeniu. Galiausiai poros PASIDALIJA, ką aptarė su visais mokymų dalyviais ir vyksta diskusija.

Šiame mokymosi etape naudokite pirmąją metodo dalį – *Pagalvok*.

Paprašykite besimokančiųjų individualiai parašyti 3–5 kritiškai mąstančio žmogaus (kritinio mąstytojo) bruožus.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Šiame etape nereikia pateikti ir apibendrinti informacijos.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

A4 popierius, rašikliai arba pieštukai.

Metodas *Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk* (anglų k.):

<https://www.kent.edu/ctl/think-pair-share>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla

porose ar grupėse):

Individuali veikla.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

5–10 min.

2. Išankstinių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas

Sudarykite galimybes besimokantiesiems pasidalyti savo sąrašais ir aptarti, argumentuoti savo pasirinkimą, atsižvelgiant į jų ankstesnes žinias, patirtį ir intuiciją.

Priemonė 2.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk (angl. Think–Pair–Share) metodas yra mokymosi bendradarbiaujant veikla, kuri gali būti naudojama įvairaus dydžio auditorijose ir bet kokiam dalykui nagrinėti. Mokymų vedėjas užduoda klausimą, dalyviai pirmiausia GALVOJA patys, tada savo mintis APTARIA POROJE su šalia sėdinčiu asmeniu. Galiausiai poros PASIDALIJA, ką aptarė su visais mokymų dalyviais ir vyksta diskusija.

Šiame etape naudokite antrąjį ir trečiąjį žingsnius: *Aptark poroje – Pasidalyk*.

1. Suskirstykite dalyvių grupę į poras.
2. Paprašykite porose pasidalyti savo sąrašais apie kritiškai mąstančio žmogaus bruožus ir aptarti, kokiomis ankstesnėmis žiniomis, patirtimi ir intuicija remdamiesi jie surašė šiuos bruožus.
3. Pasiūlykite poroms aptartais dalykais pasidalyti su visa grupe.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Apibendrinami pabrėžkite, kad tiek grupės dalyviai, tiek kiekvienas žmogus turi skirtingą matymą, kokie yra kritinio mąstytojo bruožai ir skirtingą patirtį, kuria grindžiama nuomonė.
- Paaiškinkite, kad vėliau paprašysite dalyvius dar kartą grįžti prie sąrašų ir atnaujinti juos remiantis naujomis žiniomis.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Jokių papildomų medžiagų.
- Metodas *Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk* (anglų k.):
<https://www.kent.edu/ctl/think-pair-share>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Veikla porose.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų

Trukmė:

Maždaug 30 min.

3. Suvokimas

Sudarykite galimybes besimokantiesiems gilintis į temą, dirbant su nauja tekstone ar vaizdine medžiaga. Naudokite tekstinę ir (ar) vaizdinę medžiagą (pvz., biografijas, interviu, filmus, vaizdo įrašus ir t. t.).

Priemonė 3.1. Dvipusio dienoraščio metodas

Priemonės (veiklos) aprašymas

Dvipusis dienoraštis (angl. Double Entry Diaries) yra užrašai dviem stulpeliais, padedantys besimokančiajam stebėti savo supratimą.

1. Pasirinkite tekstinę ir (ar) vaizdinę medžiagą (pvz., biografiją, interviu, filmą, vaizdo įrašą ir pan.).
2. Išrinkite kelis skyrius ar epizodus, kuriuos dalyviai galės skaityti ar žiūrėti (nurodykite puslapius, epizodo minutes).
3. Paprašykite dalyvių perskaityti arba peržiūrėti siūlomus medžiagos skyrius ar epizodus ir lentelėje užrašyti savo refleksiją:

Dvipusio dienoraščio lentelė

Skyriaus / epizodo citata / mintis	Besimokančiojo nuomonė / komentarai apie skyriaus / epizodo mintį, pvz., kokie kritiškai mąstančio žmogaus bruožai jame atskleidžiami?
1 skyrius / serija (min.)	
2 skyrius / serija (min.)	
3 skyrius / serija (min.)	
4 skyrius / serija (min.)	

3 pav. Dvipusis dienoraštis

4. Suskirstykite dalyvius į grupes po 3–5 ir paprašykite aptarti jų komentarus skaitytai / žiūrėti medžiagai, pvz., kokius kritinio mąstytojo bruožus jie pastebėjo.
5. Pakvieskite grupelių dalyvius pasidalyti aptartomis mintimis su visa grupe.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Užrašykite pagrindines grupių idėjas lentoje arba stendiniame popieriuje ir apibendrinkite.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Bet kokia medžiaga (tekstai, esė, straipsniai laikraščiuose ar žurnaluose, interviu raštu ar žodžiu) lietuvių kalba apie kritiškai mąstančius žmones. Štai keletas pavyzdžių:

- *Dvipusio dienoraščio* metodas (anglų k.):
https://lesn.appstate.edu/fryeem/double_entry_diaries.htm
- Pokalbis su Paulu Freire'u (anglų k.):
<https://www.youtube.com/watch?v=aFWjnkFypFA>
<https://www.youtube.com/watch?v=U8aExMg8foA>
- Martino Lutherio Kingo kalba (anglų k.):
<https://www.youtube.com/watch?v=vP4iY1TtS3s>
- Leonidas Donskis apie drąsą ir orumą:
<https://www.youtube.com/watch?v=Q1lcLdf7QZ4&t=24s>
- Donatas Puslys apie neapykantos kalbą:
<https://www.youtube.com/watch?v=i2FxT3nP3js>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Veikla vietoje, individuali, grupinė veikla.
- Mokymasis gali būti organizuojamas kaip mišri veikla: teksto skaitymas ar vaizdo įrašų žiūrėjimas gali būti individuali savarankiško mokymosi veikla, o grupinė diskusija – kontaktiniu būdu arba nuotoliu diskusijų kambariuose.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

60–90 min., priklausomai nuo medžiagos apimtys.

Priemonė 3.2. Kontrolinis sąrašas**Priemonės (veiklos) aprašymas:**

Kontrolinio sąrašo (angl. Check list) metodas yra mokymąsi lengvinanti priemonė, padedanti įsiminti ir pagilinti studijuojamas sąvokas. Kontrolinis sąrašas padeda analizuoti skaitomus tekstus, reflektuoti perskaitytą informaciją, skatina mąstyti ir išbandyti naujas pažinimo strategijas.

1. Pateikite besimokantiesiems straipsnį lietuvių kalba apie kritiškai mąstančio žmogaus bruožus.
2. Paprašykite dalyvių grįžti prie anksčiau sudaryto sąrašo (Priemonė 1.1 ir (ar) priemonė 2.1), jį peržiūrėti ir papildyti.
3. Atkreipkite dalyvių dėmesį, kad jie nebūtinai turėtų įtraukti straipsnyje minimus bruožus, bet, permąstę kritiškai, sudaryti individualų bruožų sąrašą.
4. Paprašykite dalyvių pasidalyti savo sąrašais grupelėse po 3–5 žmones paaiškinant, kodėl jie pasirinko būtent tokius bruožus.

Apibendrinimas/ grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Paprašykite 3–5 dalyvių iš bendros grupės pasidalyti, kas jiems buvo svarbiausia

šiam mokymosi etape, ką jie išmoko atlikdami šią veiklą.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Bet kokia medžiaga lietuvių kalba apie kritinių mąstytojų bruožus.
- Medžiagos apie kritinio mąstytojo bruožus pavyzdys (anglų k.): <https://get.cultureofexcellence.net/drip-ct-cheatsheet>
- Apie *Kontrolinio sąrašo* metodą anglų k.): <https://www.edutopia.org/article/using-checklists-classroom-enhance-efficiency/>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Individuali ir grupinė veikla vietoje.
- Veiklą galima organizuoti nuotoliu: dalintis dokumentais internete ir organizuoti diskusijas pokalbių kambariuose.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Iki 30 min.

4. Refleksija ir metapažinimas

Sudarykite galimybes besimokantiesiems įvertinti savo kritinio mąstymo gebėjimus ir nuostatas, apmąstyti jas.

Priemonė 4.1. Voratinklinė diagrama

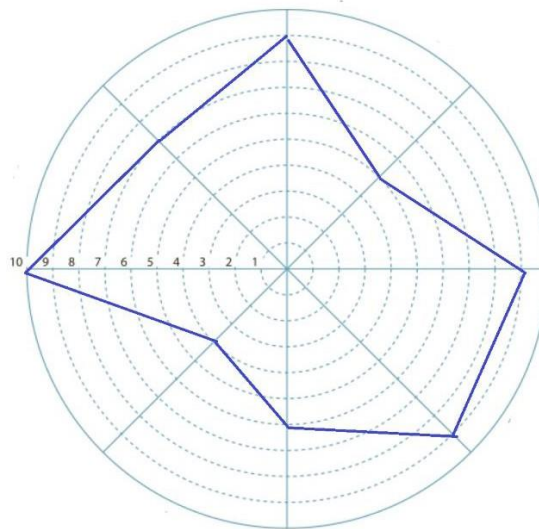

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Voratinklinė diagrama, kartais vadinama *Radaro diagrama*, dažnai naudojama, kai norima rodyti kelių unikalių matmenų duomenis. Šie matmenys paprastai yra kiekybiniai (nors yra išimčių) ir paprastai svyruoja nuo nulio iki didžiausios vertės.

Voratinklinę diagramą sudaro iš vieno centro nubrėžtos ašys, kurių skaičius atitinka vertinamų rodiklių (nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo) skaičių. Vertinimo skalė ašyse rodo vertinamų rodiklių intensyvumą.

1. Išdalinkite besimokantiesiems voratinklinės diagramos šabloną.
2. Paprašykite besimokančiųjų įrašyti į tinklo ašis kritiškai mąstančio žmogaus bruožus iš jų peržiūrėto sąrašo (jei bruožų yra mažiau nei ašių skaičius, palikite tas ašis tuščias; jei požymių yra daugiau nei ašių, dalyviai gali nubraižyti papildomas ašis).
3. Pakvieskite dalyvius įvertinti įrašytų bruožų lygį nuo 1 iki 10, pažymėti įvertinimus ir juos sujungti, kad būtų sukurtas „tinklas vorui“ – kaip pavyzdyje.
4. Organizuokite „voratinklių“ parodą ant sienos ir paprašykite 3–5 dalyvių pakomentuoti jų diagramas.

4 pav. Voratinklinės diagramos pavyzdys

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Atkreipkite dėmesį:

- kokios skirtingos diagramos;
- kaip skirtingai dalyviai įsivertina kritinio mąstytojo bruožus. Šie vertinimai lems skirtingus veiksmų planus kitame mokymosi etape.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Voratinklinės diagramos šablonas.
- Apie metodą *Voratinklinė diagrama* (anglų k.):
<https://www.storytellingwithdata.com/blog/2021/8/31/what-is-a-spider-chart>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Individuali veikla vietoje.
- Alternatyvi veikla: voratinklines diagramas galima kurti naudojant kompiuterines programas, pvz., *Canva*, ir atspausdinti.

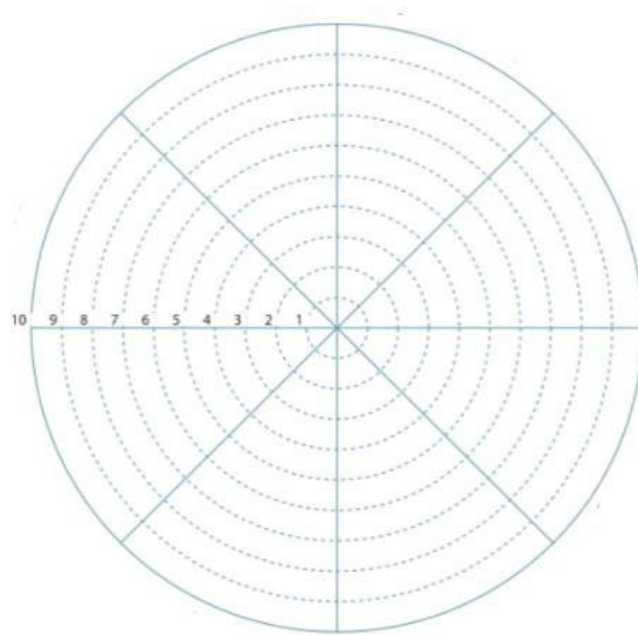
Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Veiklai vietoje apie 30 min.

5 pav. Voratinklinės diagramos šablonas

5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai

Sudarykite galimybes besimokantiejiems priimti pagrįstą sprendimą dėl gebėjimų ir nuostatų, kurias reikia tobulinti dėl asmeninių ar profesinių priežasčių.

Priemonė 5.1. Tobulinimo žingsniai

Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Pakvieskite dalyvius pažvelgti į savo voratinklines diagramas ir pasirinkti vieną tobulinimo sritį.
2. Paprašykite dalyvius parašyti, ką jis / ji darys (konkrečius veiksmus), kad pagerintų pasirinktą sritį.
3. Paaiškinkite dalyviams, kaip numatytus veiksmus suskaidyti atskirais KM gebėjimo tobulinimo žingsniais (etapais), užpildant formą (7 pav.).
4. Pakvieskite dalyvius pasidalyti savo žingsniais mažesnėse grupėse.

Tobulinimo sritis		
1 veiksmas Kada?	2 veiksmas Kada?	3 veiksmas Kada?

6 pav. Tobulinimo žingsnių užrašymo forma

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Skatinkite dalyvius artimiausiu metu įgyvendinti bent vieną žingsnį.
- Atkreipkite dėmesį į britų aktoriaus Rego Revans citatą: „Negali būti mokymosi be veiksmo ir jokio veiksmo be mokymosi“.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Keturios populiariausios Reg Revans citatos (anglų k.):

<https://quotefancy.com/reg-revans-quotes>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Individuali ir grupinė veikla. Veikla vietoje arba nuotoliu išsiunčiant tobulinimo žingsnių šabloną savarankiškam pildymui ir aptariant mokymosi platformoje.

Grupės dydis:

12–20 besimokančiųjų.

Trukmė:

20–30 min.

3 MODULIS.

Kritinio mąstymo vertė asmeniui. Gerovė

Tikslai:

1. Apibūdinti gerovės sampratą ir jos reikšmę.
2. Pateikti dviejų gerovės dimensijų (**emocinės ir kognityvinės**) pavyzdžius.
3. Nustatyti KM ir gerovės sąvokos sąsajas.

Modulio pabaigoje suaugusiųjų švietėjai:

- gebės apibūdinti gerovės sąvoką;
- supras gerovės temos analizavimo suaugusiųjų švietime svarbą;
- gebės analizuoti gerovės būklę ir susieti ją su KM, remdamiesi asmenine patirtimi.

1. Sužadinimas

Sudarykite galimybes besimokantiejiems, remiantis jų ankstesne informacija ir patirtimi, išsakyti mintis ir nuomones, ką reiškia *gerovės* sąvoka.

Priemonė 1.1. Raktiniai žodžiai / Minčių lietus

Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Pakvieskite dalyvius lipniuose lapeliuose parašyti (įvairius žodžius / idėjas / nuomones), kaip jie supranta, kas yra gerovė.
2. Užsiėmimo mokymų vedėjas gali naudoti programėles *Mentimeter* arba *Slido* klausdamas dalyvių: „Kas pirmiausia ateina į galvą, kai galvojate apie gerovę?“.
3. Surinkite lipnius lapelius, perskaitykite užrašytus žodžius, klijuokite lentoje / stendiniame popieriuje ir sugrupuokite į panašaus pobūdžio grupes. Jeigu naudojote *Mentimeter* arba *Slido*, komentuokite gautus rezultatus.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Paiškinkite besimokantiejiems, kad jų nuomonė apie gerovės sampratą bus toliau plėtojama kituose kurso žingsniuose.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Lipnūs lapeliai, pieštukai, lenta, programėlės *Mentimeter* arba *Slido*.
- Rojas, M. (2019). *Wellbeing and its conceptualization*. p. 19–30, doi: [10.1007/978-3-030-33498-7_3](https://doi.org/10.1007/978-3-030-33498-7_3)

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Užsiėmimą galima organizuoti vietoje arba naudojant nuotolinio mokymosi platformą. Abiem atvejais suaugusiųjų švietėjas gali paprašyti besimokančiųjų užrašyti savo mintis pasinaudojant programėlėmis *Mentimeter* arba *Slido*.

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

15 min.

Priemonė 1.2. Diskusija**Priemonės (veiklos) aprašymas:**

Užduokite dalyviams šiuos klausimus (šia tvarka):

- Pagalvokite apie įvykį / situaciją, kai patiriate laimę / gerą jausmą.
- Kas sukėlė situaciją?
- Kaip tai atsitiko?
- Koks buvo rezultatas?

Skatindami dalyvius kritiškai mąstyti apie savo patirtį, paprašykite dalyvių duotose situacijose rasti neigiamų įvykio, situacijos ar renginio aspektų, net jei įvykio, situacijos ar renginio patirtis yra teigiama.

Užduokite dalyviams šiuos klausimus (šia tvarka):

- Pagalvokite apie įvykį / situaciją, kai patiriate liūdesį / neigiamą jausmą.
- Kas sukėlė situaciją?
- Kaip tai atsitiko?
- Koks buvo rezultatas?

Kaip ir ankstesnėje veikloje, prašykite dalyvių rasti ką nors teigiamo (dabartiniu metu), net jei tai buvo įvykis ar situacija, kuri sukėlė liūdesį / neigiamą jausmą.

Aptarkite teigiamus ir neigiamus aspektus, suprojektuokite „In ir Jang“ ženklą, kad kitame etape (kalbant apie intuiciją) dalyviai suvoktų ir lengviau suprastų, jog kiekvieną situaciją galima interpretuoti niuansuotai.

1. Plėtodami diskusiją skatinkite besimokančiuosius plėtoti ryšius tarp gerovės ir KM, remiantis jų ankstesnėmis žiniomis.
2. Diskusijos mintis galite užrašyti ant popieriaus lapo.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Apibendrinkite diskusijos rezultatus. Komentuokite, koks ryšys yra tarp gerovės ir KM.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Pieštukai, popierius, lenta.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Individuali ir grupinė veikla vietoje.
- Mokymų vedėjas stebi grupės veiklą.

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

15–20 min.

Priemonė 1.3. Lėmties sausainiai

Priemonės (veiklos) aprašymas:

1. Pasiūlykite dalyviams išsitraukti „lėmties sausainį“ (sulankstyto tuščio popieriaus lapą), kurį reikės saugoti iki seminaro pabaigos.
2. Kvieskite besimokančiuosius viso modulio metu šiame lape įrašyti arba priklijuoti lipnius lapelius su idėjomis / mintimis apie gerovę.
3. Modulio pabaigoje paskatinkite dalyvius parašyti sau gerovės palinkėjimą. Dalyviai galės pasiimti jį su savimi arba padovanoti kam nors kitam.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Atkreipkite besimokančiųjų dėmesį, kad jų nuomonė apie gerovės sampratą bus toliau plėtojama kituose kurso žingsniuose.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Lipnūs lapeliai, popieriaus lapai, rašikliai.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Veikla organizuojama vietoje.
- Mokymų vedėjas stebi grupės veiklą.

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

15 min.

2. Išankstinių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas

Sudarykite sąlygas besimokantiems pasidalyti savo nuomone apie KM įtaką gerovės kūrimui ir puoselėjimui, pagrindžiant apsvaistytą informaciją ir patirtį. Išsiaiškinkite, kokią informaciją ir (arba) idėjas apie gerovę ir jos numanomą ryšį su KM jie norėtų pagilinti ar sustiprinti.

Priemonė 2.1. Ž.N.I.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Ž.N.I. – žinau, noriu žinoti, išmokau (*angl.* KWL – Know, Want to know, Learned) yra tyrimų strategija. Akronimas reiškia „ką aš **žinau**“, „ką aš **noriu žinoti**“ ir „ką aš

išmoku“.

1. Suaugusiųjų švietėjas bendrauja su visa dalyvių grupe, kviesdamas juos atsakyti į klausimus remdamasis jau žinomomis gerovės sąvokomis, siejant jas su KM:
  - Ką turi omenyje sakydamas....?
  - Ar galite paaiškinti...?
  - Kaip tu tai jauti...?
  - Ar kiti tai patvirtina?
2. Atsakymus mokymų vedėjas rašo stendiniame popieriuje / lentoje į pirmąjį stulpelį.
3. Antrajame stulpelyje surašomi besimokančiųjų atsakymai, ką jie nori sužinoti / pagilinti.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Pakomentuokite sąrašą dalykų, kuriuos besimokantieji norėtų gilinti / išmokyti, siedami su gerovės tema.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

- Pieštukai, popierius, lenta, vaizdo įrašai.
- Apie Ž.N.I. metodą (anglų k.): <https://study.com/academy/lesson/kwl-chart-example-graphic-organizer-and-classroom-applications.html#quiz-course-links>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Užsiėmimus galima organizuoti tiek vietoje, tiek nuotoliniu būdu.
- Suaugusiųjų švietėjas kviečia besimokančiuosius atsakyti į klausimus.
- Suaugusiųjų švietėjas rašo besimokančiųjų atsakymus pirmoje ir antroje lentelės skiltyje.

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

Maždaug 25–40 min.

Priemonė 2.2. Diskusija

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Pasiūlykite besimokantiems atlikti du testus (žr. MIND programa, 3 modulis: Pasitenkinimo gyvenimu testas (Ed Diener), Ed Diener testo interpretacija, Gyvenimo orientacijos testas (LOT-R))

Atlikdami testus besimokantieji individualiai sudarys 5 dalykų, kurie juos džiugina / verčia jaustis gerai, sąrašą.

Organizuokite komandinį darbą:

- paprašykite porose pasirinkti po 2 dalykus iš 5 dalykų sąrašo, kurie per mažiau nei 5 minutes leidžia jaustis gerai.
- paskatinkite sudarytus 5 dalykų sąrašus aptarti su partneriu ir nuspręsti, ar šiame sąrašė

yra kažkas, kas jiems abiem tinka.

Paprašykite dalyvių pagalvoti ir atsakyti į šį klausimą: „Ar manote, kad jūsų gerovė priklauso nuo jūsų?“ Atsakymams į klausimą surinkti galite naudoti programėles *Mentimeter* arba *Slido*.

Pirmoje dalyje (taikomi testai) dalyviai supras, kad optimizmą, kaip ir kitas asmenines savybes, galima išmatuoti objektyviai, tačiau kiekybinių rezultatų interpretavimo būdas yra kontekstinis ir susijęs su kiekvieno žmogaus sąlygomis. Tai reiškia, kad turime kritiškai vertinti bet kokius rezultatus, susijusius su mūsų asmeniniu gyvenimu.

Antroje ir trečioje dalyse kalbama apie dalijimąsi patirtimi.

1. Veiklos metu skatinkite besimokančiuosius plėtoti ryšius tarp gerovės ir KM, remiantis jų ankstesnėmis žiniomis.
2. Idėjas suaugusiųjų švietėjas gali užrašyti ant popieriaus lapo.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Komentuodami remkitės gerovės ir ankstesniuose moduluose aptarto KM turinio sąsajomis.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Pieštukai, popierius, lenta, programėlės *Mentimeter* arba *Slido*.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė veikla / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Individuali ir grupinė veikla vietoje.
- Mokymų vedėjas stebi grupės veiklą

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

15–20 min.

3. Suvokimas

Sudarykite galimybes besimokantiems išsamiau nagrinėti temas, naudodami naują medžiagą (straipsnius, knygas, vaizdo medžiagą ir pan.) ir skatindami juos dalytis įžvalgomis. Leiskite besimokantiems dirbti individualiai, kad jie galėtų geriau įsigilinti į gerovės sąvoką ir jos reikšmę bei suprastų gerovės ryšį su KM.

Priemonė 3.1. A.Ž.S.N.E.S.M.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

A.Ž.S.N.E.S.M. – aktyvaus žymėjimo sistema nuosekliai, efektyviai skaitymui ir mąstymui (*angl.* I.N.S.E.R.T. – Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking) yra metodas, padedantis besimokančiajam stebėti ir apmąstyti, ką jis skaito, išlaikyti susidomėjimą tema bei tekstu. Besimokantysis tekstui žymėti naudoja

trijų skirtingų spalvų lipdukus ir parodo, kad jis „žino“ arba yra „mažiau susipažinęs“ su tam tikrais tekste aprašomais dalykais arba „nori sužinoti daugiau“. Tekstą taip pat galima žymėti sutartiniais ženklais: ✓ (žinoma informacija), – (informacija, prieštaraujanti besimokančiojo nuomonei ar žinojimui), + (nauja informacija), ? (neaišku, norisi sužinoti daugiau). Žymint tekstą galima patogiai paryškinti naujai įgytą informaciją, palyginti perskaitytą mintį ir prielaidas, parinkti temas būsimam darbui ar tyrimams ir pan. Šis metodas skatina aktyvų, refleksyvų įsitraukimą į tekstą.

1. Pateikite dalyviams tekstą apie gerovę lietuvių kalba.
2. Paprašykite jų perskaityti taikant A.Ž.S.N.E.S.M metodą ir pažymėti tekste žalia spalva tai, kas žinoma, raudona spalva, kas mažiau žinoma, oranžine spalva, apie ką jie nori sužinoti daugiau.
3. Paprašykite dalyvių porose apmąstyti, ką jie perskaitė, ir surašyti atsakymus į toliau teikiamus klausimus ant popieriaus lapo, rezultatą pristatyti visai grupei:
  - Kokios žinios pasitvirtino?
  - Kokie įsitikinimai buvo paneigti?
  - Kas buvo naujo?
  - Kas dar neaišku / abejotina?

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Apibendrinkite pristatymą, atkreipdami dėmesį į rezultatų panašumus ir skirtumus.
- Atkreipkite ypatingą dėmesį į paskutinį klausimą: *kas dar neaišku / abejotina?*
- Susiekite šias problemas su mokymo programos temomis.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Aptarę gerovės sąvokos supratimą, dalyviams pateikite medžiagą, kurioje pristatomi keli gerovės termino apibrėžimai / požiūriai, taip pat paaiškintos gerovės dimensijos.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė veikla / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Individualus skaitymas, diskusija porose.

Grupės dydis:

18–25 dalyviai.

Trukmė:

45–50 min.

Priemonė 3.2. Diskusija

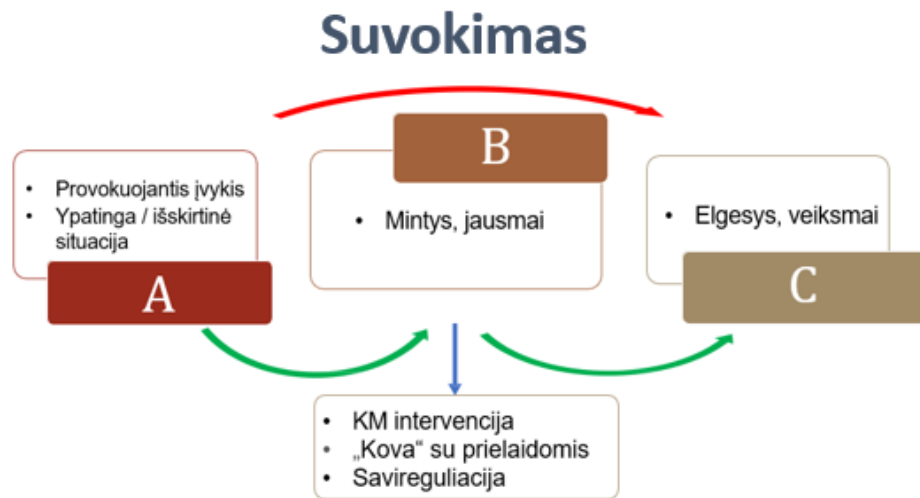

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Paaiškinkite A. Ellis diagramą, iš kurios dalyviai supras, kad gerovės suvokimas priklauso nuo to, kokių mastu procese „(provokuojantis) įvykis – subjekto elgsena“ pasitelkiamas KM.

Skatinkite besimokančiuosius plėtoti ryšius tarp gerovės ir KM, remiantis jų

ankstesnėmis žiniomis.

7 pav. A. Ellis diagrama

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Komentuokite gerovės ir ankstesniuose moduluose aptarto KM turinio sąsajas.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Žymekliai, popierius, seminarinė lenta.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė veikla / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Individuali veikla vietoje.
- Mokymų vedėjas stebi grupės veiklą.

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

17–20 min.

4. Refleksija ir metapažinimas

Sudarykite galimybes besimokantiejiems apmąstyti ir įvertinti anksčiau turėtą informaciją apie nagrinėjamas sąvokas, kad jie taptų aktyviais dalyviais, o ne tik pasyviais žinių gavėjais.

Priemonė 4.1. Ž.N.I.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Ž.N.I. – žinau, noriu žinoti, išmokau (*angl.* KWL – Know, Want to know, Learned) yra tyrimų strategija. Akronimas reiškia „ką aš **žinau**“, „ką aš **noriu žinoti**“ ir „ką aš

išmoku“.

1. Leiskite besimokantiejiems iš naujo (dar kartą) įvertinti anksčiau įgytas žinias, turėtus / turimus įsitikinimus ir nuostatas, taip pat bendrą mokymosi procesą.
2. Šiam Ž.N.I. metodo žingsniui reikia užpildyti paskutinį stulpelį: „Ką aš išmoku“.
3. Paprašykite dalyvių individualiai užpildyti trečią stulpelį, naudojant įgytas žinias.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Mokymų vedėjas, pasitelkdamas dalyvių idėjas, pristato, kokią įtaką KM daro gerovei kiekvieno žmogaus gyvenime.

1. Emocinė gerovė reiškia savęs suvokimą ir emocinį savęs valdymą. Emocinė gerovė iš dalies priklauso nuo (savi-)refleksijos gebėjimo.
2. Socialinė gerovė reiškia teigiamų santykių patyrimą ir ryšį su kitais. Socialinė gerovė yra svarbi socialiniam elgesiui bei empatijai kitų atžvilgiu.
3. Fizinė gerovė yra žmogus fizinė sveikata ir saugumas. Fizinė gerovė sukuria teigiamas prielaidas sveikatai.
4. Dvasinė gerovė reiškia asmens prasmės ir tikslo jausmą. Tai gali apimti ryšį su kultūra, religija ar bendruomene ir apima įsitikinimus, vertybes ir etinius principus.

Daugiau medžiagos apibendrinimui (anglų k.): <https://www.linkedin.com/pulse/how-you-can-optimize-your-mental-physical-emotional-allison/>

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Straipsnis „Dimensions of Wellness“ („Gerovės dimensijos“)(anglų k.) <https://highschool.bbhcscd.org/link-three-clone/health-and-wellness/dimensions-of-wellness>

Tekstas „Gerovė“ (lietuvių k.) (MIND programa, 3 modulio priedas: [tekstas „Gerovė“](#))

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Mokymasis vietoje, individualus skaitymas, diskusijos.

Grupės dydis:

Iki 25 besimokančiųjų.

Trukmė:

30–40 min.

Priemonė 4.2. Gerovės patikrinimas 3–2–1

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Paprašykite besimokančiųjų individualiai užsirašyti:

- tris dalykus, už kuriuos jie yra dėkingi, sakydami „Išvardinkite tris gyvenimo aspektus, kurie šiuo metu suteikia jums gerovės jausmą.“
- dvi tobulinimo sritis, sakydami „Nustatykite dvi savo gyvenimo sritis, kuriose, jūsų manymu, gerovė galėtų būti sustiprinta.“
- vieną įgyvendinamą tikslą, sakydami „Parašykite vieną nedidelį, realų veiksmą, kurio

galite imtis šią savaitę, kad pagerintumėte savo gerovę vienoje iš aukščiau pasižymėtų sričių.“

Pakvieskite dalyvius grupelėmis po 4–5 pasidalyti savo sąrašais, paaiškinant, kodėl jie pasirinko būtent šiuos dalykus.

Stebėkite grupių darbą, neleiskite kritikuoti kitų dalyvių pasirinkimo.

Skatinkite besimokančiuosius plėtoti sąsajas tarp gerovės ir kritinio mąstymo, remiantis jų ankstesnėmis žiniomis. Idėjas surašykite lentoje.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Stebėkite diskusijas ir pateikite teigiamų konkrečių pastabų apie dalyvių idėjas.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Pieštukai, popierius, lenta.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

- Individuali ir grupinė veikla vietoje.
- Mokymų vedėjas turi paruošti asistentus iš besimokančiųjų grupės arba pasitelkti kolegas, kad galėtų stebėti procesą mažose grupėse.

Grupės dydis:

18–25 besimokantieji.

Trukmė:

35–45min.

5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai

Sudarykite galimybes besimokantiejiems patiems apibrėžti gerovės sąvoką ir KM apie gerovę reikšmę.

Priemonė 5.1. Lemties sausainiai

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Paprašykite besimokančiųjų parašyti žinutę, kurią jie galės pasiimti su savimi arba padovanoti kam nors kitam. Mokymų metu dalyviai gali stebėti bendramokslius ir pagalvoti, kuriam kitam asmeniui gali būti naudinga ant „lemties sausainių“ – lapelių parašyta žinutė. Taigi jie gali nuspręsti atiduoti savo „lemties sausainį“ kitam ar pasilikti sau.

Alternatyva:

Mokymų vedėjas gali surinkti „lemties sausainius“ į krepšelį, sumaišyti juos ir pakviesti kiekvieną dalyvį ištraukti „sausainį“; taip kiekvienas žmogus gaus „laimingą žinią“.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Apibendrinkite besimokančiųjų gerovės supratimą.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

A4 popierius, pieštukai.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Individuali veikla.

Grupės dydis:

18–25 besimokantieji.

Trukmė:

15–20 min.

Priemonė 5.2. Refleksyvus esė (apmąstymo rašinys)

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Refleksyvus esė (apmąstymo rašinio) metodas yra skirtas skatinti mokymąsi, prašant besimokančiuosius pagalvoti, ką jie išmoko iš konkretaus teksto, įvykio ar patirties. Sąmoningo mąstymo apie savo mokymąsi procesas gilina ir sustiprina mokymąsi.

1. Savarankiškas darbas.

- Švarcová, E. (2010), The role of critical thinking for well-being of individual and society. In P. Doucel., G. Chroust., & V. Oškrdal (Eds.) *IDIMT-2010: Information technology – human values, innovation and economy*. 18th Interdisciplinary information management talks, September 8–10, 2010, Jindřichův Hradec, Czech Republic (pp. 323–331). https://idimt.org/wp-content/uploads/proceedings/IDIMT_proceedings_2010.pdf#page=326
- Richițeanu-Năstase, E. R., & Stăiculescu, C. (2019). Are extrovert people more satisfied with life? Case study. *Mental hHealth: Global Challenges Journal*, 1(1), 68–70. <https://doi.org/10.32437/mhgcj.v1i1.28>
- Richițeanu-Năstase, E., Stăiculescu, C., & Lăcătuș, M. L. (2019). The relationship between optimism and life satisfaction: Case study. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), *Education facing contemporary world issues*, vol 67. European proceedings of social and behavioural sciences (pp. 1023–1028). Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.08.03.124>

2. Paprašykite besimokančiųjų parašyti vieno puslapio esė „Kaip KM padeda man kurti ir puoselėti mano gerovę?“

3. Paaiškinkite rašinio struktūrą:

- Kaip aš apibrėžiu gerovę.
- Kaip KM padeda man pagerinti savo savijautą.

- Kaip galiu pritaikyti KM koncepciją gerovei pasiekti.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Individualiai įvertinkite kiekvieną rašinį ir pateikite grįžtamąjį ryšį:

- kaip besimokantieji suprato gerovės sąvoką;
- kaip jie vartojo KM sąvoką, siedami ją su gerove;
- rašymo kūrybiškumas.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

A4 popierius, rašikliai.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Individuali veikla.

Grupės dydis:

18–25 besimokantieji.

Trukmė:

90–100 min.

4 MODULIS.

Kritinio mąstymo vertė bendruomenei. Įtraukiančios mintys bendram supratimui ir pažangai

---

Tikslai:

1. Aptarti KM svarbą bendruomenės gyvenime.
2. Atrasti KM ugdymo strategijas, skatinančias bendruomenės įsitraukimą.
3. Suteikti praktinių priemonių suaugusiųjų švietėjams, kad jie galėtų padėti besimokantiejiems kritiškai mąstyti sprendžiant bendruomenės iššūkius.

Modulio pabaigoje suaugusiųjų švietėjai gebės:

- suvokti KM įtaką, sprendžiant bendruomenės problemas, susijusias su tolerancija, priešprieša, tradicijomis ir naujovėmis;
- palengvinti diskusijas, skatinančias besimokančiuosius analizuoti savo ir kitų požiūrį;
- taikyti KM ugdymo metodiką praktinėse bendruomenės situacijose.

1. Sužadinimas

Sudarykite galimybes besimokantiejiems reikšti savo idėjas ir nuomones, ką jiems reiškia KM bendruomenės kontekste, pasitelkiant asmeninę patirtį, žinias ar vaizduotę, diskutuojant arba užrašant apmąstymus.

Priemonė 1.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk (angl. Think–Pair–Share) metodas yra

mokymosi bendradarbiaujant veikla, kuri gali būti naudojama įvairaus dydžio auditorijose ir bet kokiam dalykui nagrinėti. Mokymų vedėjas užduoda klausimą, dalyviai pirmiausia GALVOJA patys, tada savo mintis APTARIA POROJE su šalia sėdinčiu asmeniu. Galiausiai poros PASIDALINA, ką aptarė su visais mokymų dalyviais ir vyksta diskusija.

1. Parodykite trumpą vaizdo įrašą, iliustruojantį bendruomenės problemą.
2. Prieš rodydami vaizdo įrašą, paprašykite besimokančiųjų žiūrėti pagalvoti apie šiuos dalykus:
  - Ar kada nors buvote tokioje situacijoje, kai jautėtės nesuprastas, nes kažkas ne visai suvokė, kas esate?
  - Kokį poveikį vienpusiškos istorijos daro bendruomenės santykiams?
  - Kaip KM gali padėti mums peržengti šias vienpusiškas istorijas ir sukurti įtraukiančias bendruomenes?
3. Paprašykite dalyvių pasidalyti savo įspūdžiais.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

- Peržiūrėję vaizdo įrašą, aptarkite jį, prašydami dalyvių apmąstyti pagrindines

pateiktas temas.

- Skatinkite dalyvius pasidalyti mintimis, kaip vaizdo įrašas siejasi su bendruomenės situacija ir KM.
- Aptarimo pabaigoje paprašykite dalyvių pagalvoti, kaip vaizdo įrašas ir jo analizės mintys gali būti pritaikyti realaus bendruomenės gyvenimo iššūkiams.

Medžiaga (tekstas, iliustracija, vaizdo įrašas su nuorodomis):

- The danger of a single story („Vienpusiškos istorijos pavojus“)(yra subtitrai lietuvių k. vaizdo įrašo trukmė – 18 min., užsiėmime galima peržiūrėti pirmąsias 8 min.): <https://www.youtube.com/watch?v=D9Ihs241zeg>
- Apie metodą *Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk*: [https://www.kent.edu/ctl/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20\(TPS,sitting%20near%20them%20\(PAIR_](https://www.kent.edu/ctl/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20(TPS,sitting%20near%20them%20(PAIR_)

Organizavimas (veikla vietoje/nuotolinė/mišri veikla; individuali veikla/veikla porose ar grupėse) :

Veikla gali būti organizuojama vietoje ir nuotoliniu būdu.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

40 min.

2. Ankstesnių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas

Sudarykite galimybes besimokantiems kritiškai galvoti apie savo bendruomeninės veiklos patirtį, dalintis susidūrimais su skirtingais bendruomenės narių požiūriais į įtrauktį ir konfrontaciją bei juos aptarti.

Priemonė 2.1. Vaidmenų žaidimas

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Vaidmenų žaidimas yra patirtinio mokymosi forma. Vaidmenų žaidimas gali būti individualus arba grupinis, kai kiekvienas grupės narys vaidina skirtingą personažą.

1. Paprašykite dalyvių 3–5 asmenų grupelėse pasidalyti kontraversiškomis patirtimis apie bendruomenėse pasitaikančius nuomonių skirtumus tolerancijos ir įtraukties srityse.
2. Paprašykite kiekvienoje grupelėje parinkti vieną situaciją ir ją aprašyti: kas kokį vaidmenį atlieka, kokie yra interesai, kaip kuriamos koalicijos ir kaip žmonės įtraukiami į sprendimų priėmimą).
3. Paprašykite grupes pagal aprašymą suvaidinti situaciją.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Aptardami veiklą naudokite klausimus, skatinančius mokinius kritiškai mąstyti apie savo patirtį, pvz.:

- Ar tolerancija visada naudinga bendruomenei?

- Ar konfrontacija gali būti bendruomenės augimo ir pažangos ženklas?
- Ar tradicijos gali apriboti naujoves?
- Kaip bendruomenės gali išlaikyti pusiausvyrą tarp pagarbos tradicijoms ir kartu priimti naujoves?
- Kokį vaidmenį vaidina KM sprendžiant, kurias tradicijas išsaugoti?

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Nėra.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Veikla vietoje.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Maždaug 60 min.

3. Suvokimas

Sudarykite galimybes besimokantiesiems analizuoti, diskutuoti, nustatyti pagrindines problemas ir siūlyti sprendimus, skatinančius mąstyti kritiškai.

Priemonė 3.1. Atvejo analizė, scenarijai

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Scenarijais grįstas mokymas paprastai yra interaktyvi veikla, skatinanti besimokančiuosius apsvarstyti įvairius galimus atsakymus ar sprendimus. Realūs scenarijai suteikia besimokantiesiems galimybę įsitraukti į problemų sprendimą ir pasiruošti situacijoms, su kuriomis jie gali susidurti.

Atvejų analizė yra vertinga priemonė, skatinanti besimokančiuosius praktiškai pritaikyti savo įgūdžius ir žinias realiose situacijose. Priemonė ypač naudinga sprendžiant sudėtingas situacijas, kai sprendimai nėra aiškūs.

Naudokite atvejų analizę arba realaus gyvenimo scenarijus, kuriuose tolerancija arba tradicijos vaidina pagrindinį vaidmenį.

1. Ruošdamiesi užsiėmimui galite parinkti visai grupei vieną atvejį ar scenarijų apie situaciją, kuri sukelia bendruomenės problemas nepasitenkinimą, analizei (pvz., laikraščio straipsnį, TV laidą ir pan.) arba keletą atvejų, jeigu planotumėte mažesniuose pogrupiuose aptarti skirtingas temas.
2. Padalinkite besimokančiųjų grupių į mažesnes 3–5 žmonių grupes.
3. Kiekvienai grupei duokite atvejo (scenarijaus) aprašymą.
4. Paprašykite grupelėse išanalizuoti atvejį arba scenarijų, atkreipiant dėmesį į klausimus:
  - Kokias prielaidas ar požiūrį į temą pateikia autorius? Ar yra šališkumų, ir kaip jie gali paveikti straipsnio prasmę?
  - Kaip straipsnyje aptariamos idėjos (ar problemos) galėtų būti pritaikytos (ar

atskleistos) jūsų bendruomenėje? Ar galite prisiminti panašių situacijų ar vertybinių klausimų?

- Kaip KM gali padėti bendruomenėms spręsti straipsnyje keliamas problemas? Kokie konkretūs kritinio mąstymo gebėjimai būtų vertingi?

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Net jeigu visos grupės turės tą pačią medžiagą, jų požiūris į tą patį atvejį / scenarijų bus visiškai skirtingas. Paklauskite besimokančiųjų, kaip jie nustatė pagrindines problemas ir kaip jas spręstų.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Situacija atvejo analizei arba realaus gyvenimo scenarijus pasirinktinai temomis: tolerancija, įtrauktis ar bendruomenių ribos, priešprieša, tradicijos, naujovės.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Mokymasis vietoje, darbas grupėse.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Maždaug 60 min.

4. Refleksija ir metapažinimas

Sudarykite galimybes besimokantiems suprasti, kaip pasikeitė jų suvokimas apie kritinio mąstymo įtaką bendruomenei.

Priemonė 4.1. Kur tu stovi?

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Metodas *Kur tu stovi?* (angl. Stand where you stand) leidžia besimokantiems tyrinėti sritis, esančias tarp problemos priešingybių. Veiklos metu kiekvienas žmogus turi rasti savo vietą tarp absoliutaus pritarimo dilemai ir absoliutaus nepritario. Nors kiekvienas besimokantysis turi užimti poziciją, veikla neprašo dalyvių ginti teritorijos ar bandyti įtikinti kitus, kad jie teisūs.

Mokymas apie dabartines problemas suteikia besimokantiems galimybę praktikuoti kritinį mąstymą, įtikinamą kalbėjimą, įrodymais pagrįstą samprotavimą ir klausymo įgūdžius. Besimokantieji analizuoja problemas, formuoja savo pozicijų teiginius, pagarbiai išklauso kitų nuomonę ir vertina įtikinamus argumentus, pagrindžiančius pozicijas.

Paaiškinkite dalyviams, kaip bus atliekama veikla:

1. Jūs paeiliui perskaitysite keletą teiginių, su kuriais dalyviai gali daugiau ar mažiau sutikti.
2. Išklausę vieną teiginį kiekvienas dalyvis turės pasirinkti vieną iš kraštutinių pozicijų

(pvz., pirma pozicija auditorijos dešinėje, antra - kairėje pusėje).

3. Dalyvis gali užimti bet kurią poziciją, tačiau jis turėtų stengtis atsistoti, kiek įmanoma, šalia žmonių, kurių nuomonė beveik sutampa su jo nuomone.
4. Paeiliui perskaitykite klausimus.

Skatinkite apmąstymus ir diskusiją. Paprašykite toliausiuose taškuose esančių asmenų paaiškinti, kodėl jie užėmė šias kraštutines pozicijas. Paklauskite kito asmens, esančio netoli centro, ar jo padėtis nerodo tvirtos nuomonės ar žinių trūkumo. Leiskite žmonėms keisti poziciją, kai jie klausosi vieni kitų komentarų.

Galimi klausimai:

- Ar temos nagrinėjimas pakeitė jūsų supratimą apie bendruomenės vystymąsi?
- Ar galite nustatyti momentus, kada KM gali padėti išspręsti konfliktus arba paskatinti įtrauktį jūsų bendruomenėje?
- Ar pasikeitė jūsų supratimas apie įtrauktį?
- Ar pasikeitė jūsų supratimas apie konfrontaciją?

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Pabrėžkite skirtumą tarp ankstesnių žinių ir naujai įgytų žinių.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Nėra.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Mokymasis vietoje. Grupinis darbas.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Maždaug 60 min.

5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai

Sudarykite galimybes besimokantiejiems naudoti KM priimant sprendimus, taikant ankstesniuose moduluose įgytas žinias apie KM.

Priemonė 5.1. Veismų planas

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Veismų planas – tai kūrybiškų iššūkių sprendimų paieška, apmąstant rezultatus. Dažnai naudojamas sprendžiant sudėtingas problemas.

Besimokantieji sukuria asmeninį veismų planą, kuriame nurodo, kaip jie pritaikys kritinį mąstymą savo darbe su bendruomenėmis.

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Mokiniamis sukūrus veiksmų planus, mokytojas teikia mokiniams atsiliepimus. Atsiliepimai turėtų būti grįsti šiais aspektais:

- Kaip aiškiai mokinys apibrėžė savo tikslus ir uždavinius veiksmų plane.
- Kaip mokinys įtraukė kritinio mąstymo principus į savo veiksmų planą.
- Kaip efektyviai besimokantysis įtraukė galimų iššūkių ir problemų sprendimo strategijas.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Nėra.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose ar grupėse):

Mokymasis vietoje arba nuotoliniu būdu. Individualus darbas.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

Maždaug 90 min.

5 MODULIS.

Kritinio mąstymo vertė visuomenei. Kultūra ir galia: dialogas tarp individo ir meno kūrinio (materialios kultūros aspektas)

Tikslai:

1. Plėsti kultūros, kaip dialogo tarp individo ir meno kūrinio, supratimą.
2. Išmokti pažvelgti į meno kūrinį iš įvairių perspektyvų, remiantis kritinio mąstymo gebėjimais.
3. Išmokti išklausyti skirtingas nuomones ir išreikšti asmeninę nuomonę, pateikiant argumentus.

Modulio pabaigoje suaugusiųjų švietėjai:

- gebės suprasti kultūrą kaip individo ir meno kūrinio dialogą;
- gebės užmegzti „dialogą“ su įvairiomis šiuolaikinės kultūros formomis ir išraiškomis;
- gebės parodyti toleranciją kitoniškumui ir neaiškumui / nesuprantamumui mene ir kituose žmonėse.

1. Sužadinimas

Sudarykite galimybes besimokantiejiems žodžiu arba raštu išreikšti savo jausmus apie provokuojantį meno pobūdį.

Priemonė 1.1. Laisvos asociacijos

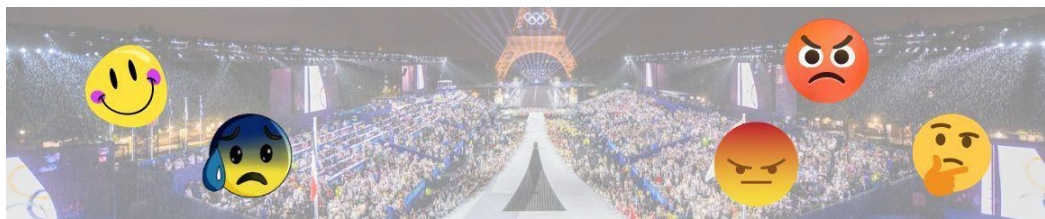

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Laisvųjų asociacijų metodas leidžia suaktyvinti nesąmoningą psichikos komponentą, apeiti racionalų mąstymą, laužyti stereotipus ir sukurti naujus ryšius su stebimu objektu. Būtina sąlyga – leisti besimokantiejiems neriboti savo

emocijų ir mintyse kalbėti apie viską, kas vyksta. Suaugusiųjų švietėjas neužduoda užvedančių klausimų, nesistengia nieko tikslinti. Suaugusiųjų švietėjas viską išklauso, o tada kruopščiai analizuoja, kas buvo pasakyta.

1. Pakvieskite mokinius prisiminti 2024 m. Paryžiaus olimpinių žaidynių atidarymo ceremoniją. Galite parodyti trumpą ceremonijos apžvalgą.
2. Pakvieskite mokinius ant lapelių užrašyti 2–3 asociacijas, kurios apibūdintų jų jausmus apie 2024 m. Paryžiaus olimpinių žaidynių atidarymo ceremoniją.
3. Paprašykite besimokančiuosius paeiliui perskaityti lapelius ir paaiškinti savo asociacijas.

8 pav. Laisvųjų asociacijų metodas

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Pakomentuokite besimokančiųjų asociacijas, atkreipkite dėmesį, kad asociacijos / jausmai buvo skirtingi, netgi jeigu jie buvo užgaulūs. Aptarimas išryškina individo ir meno kūrinio santykio klausimą, į kurį atsakymų bus ieškoma užsiėmimo tęsinyje.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

2024 m. Paryžiaus olimpinė žaidynių atidarymo ceremonijos vaizdo įrašas:

<https://youtu.be/j-Ou-ggS718>

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose arba grupėse):

Užsiėmimas gali būti organizuojamas mokymosi vietoje arba per nuotolinio mokymosi platformą. Tokiu atveju dalyvių galima paprašyti užrašyti savo asociacijas *Padlet* lentoje.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

20 min.

2. Pagrindinis išankstinių žinių, patirties ir intuicijos kvestionavimas

Sudarykite galimybes besimokantiejiems suabejoti jų mintimis aptariama tema, įtraukiant į mokymosi situaciją, kurioje besimokančiųjų nuomonės gali nesutapti.

Priemonė 2.1. Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk (angl. Think–Pair–Share) metodas yra mokymosi bendradarbiaujant veikla, kuri gali būti naudojama įvairaus dydžio auditorijose ir bet kokiai temai nagrinėti. Suaugusiųjų švietėjas užduoda klausimą, besimokantieji pirmiausia GALVOJA individualiai, vėliau prašomi aptarti savo atsakymą su šalia sėdinčiu asmeniu (PAIR). Tuomet poros DALIJASI savo mintimis su visa grupe ir vyksta diskusija.

1. Paprašykite besimokančiųjų prisiminti meno kūrinį, kuris juos sudomino ar šokiravo.
2. Pakvieskite besimokančiuosius porose pasidalyti savo patirtimi apie pasirinktų meno

- kūrinių suvokimą ir nuomonėmis, kodėl meno kūriniai gali turėti skirtingą poveikį.
3. Sujunkite dvi poras. Šiose naujose grupėse pakvieskite dalyvius pasidalyti meno kūrinių poveikiu, kaip paašškinta ankstesniame žingsnyje. Kiekviena jungtinė grupė susitaria dėl 3–5 svarbiausių veiksnių, turinčių įtakos meno kūrinių suvokimui, ir užrašo juos lentoje.
  4. Dalyviai susipažįsta su kitų grupių išvadomis ir papildo savo veiksnių sąrašą tais kolegų veiksniais, kurie jiems tinka.

9 pav. Mokymosi bendradarbiaujant užsiėmimas „Pagalvok, aptark poroje, pasidalyk“

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Pakomentuokite, kad į meno kūrinį galima žiūrėti iš skirtingų perspektyvų. Žiūrint iš skirtingų perspektyvų pasikeičia meno kūrinio suvokimas.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Nėra.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose arba grupėse):

Mokymasis vietoje arba per nuotolinio mokymosi platformą. Dirbant nuotoliniu būdu mokymų vedėjas gali pakviesti dalyvius užrašyti savo asociacijas *Padlet* lentoje.

Grupės dydis:

Iki 16 besimokančiųjų.

Trukmė:

30 min.

3. Suvokimas

Sudarykite galimybes besimokantiems giliau nagrinėti kultūros temą, naudojant naują medžiagą.

Priemonė 3.1. A.Ž.S.N.E.S.M.

Priemonės (veiklos) aprašymas:

A.Ž.S.N.E.S.M. – aktyvaus žymėjimo sistema nuosekliai, efektyviai skaitymui ir mąstymui (*angl.* I.N.S.E.R.T. – Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking) yra metodas, padedantis besimokančiajam stebėti ir apmąstyti, ką jis skaito, išlaikyti susidomėjimą tema bei tekstu. Besimokantysis tekstui žymėti naudoja

trijų skirtingų spalvų lipdukus ir parodo, kad jis „žino“ arba yra „mažiau susipažinęs“ su tam tikrais tekste aprašomais dalykais arba „nori sužinoti daugiau“. Tekstą taip pat galima žymėti sutartiniais ženklais: ✓ (žinoma informacija), – (informacija, prieštaraujanti besimokančiojo nuomonei ar žinojimui), + (nauja informacija), ? (neaišku, norisi sužinoti daugiau). Žymint tekstą galima patogiai paryškinti naujai įgytą informaciją, palyginti perskaitytą mintį ir prielaidas, parinkti temas būsimam darbui ar tyrimams ir pan. Šis metodas skatina aktyvų, refleksyvų įsitraukimą į tekstą.

1. Pakvieskite besimokančiuosius individualiai perskaityti pasiūlytą tekstą ir pažymėti teiginius, su kuriais sutinka ir su kuriais nesutinka.
2. Suskirstykite dalyvius į grupes po 5–6 asmenis ir pakvieskite diskutuoti tema „Visuomenei reikia estetinio meno“. Kiekvienas grupės narys išsako savo nuomonę ją argumentuodamas perskaityto teksto išvadomis. Diskusijos pabaigoje grupė turi priimti konkrečią poziciją aptariamam klausimui.
3. Grupės pateikia savo poziciją diskusijos tema ir ją pagrindžia.

10 pav. Interaktyvi užrašų sistema efektyviam skaitymui ir mąstymui

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Suaugusiųjų švietėjas apibendrina grupių darbą, išsakytose nuomonėse akcentuodamas esminius taškus, svarbius KM stiprinimui.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Rekomenduojamas tekstas iš knygos: Welsch, W. (2005). *Mūsų postmodernioji modernybė*. p. 129–134, Alma Littera.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose arba grupėse):

Mokymasis vietoje arba naudojant nuotolinio mokymosi platformą. Siekiant sutaupyti laiko, besimokančiųjų galima paprašyti susipažinti su medžiaga ir paruošti argumentus namuose prieš užsiėmimą.

Grupės dydis:

Iki 20 besimokančiųjų.

Trukmė:

40 min.

4. Refleksija ir metapažinimas

Suteikite besimokantiems galimybę apmąstyti ir įvertinti įgytą informaciją apie nagrinėjamas

sąvokas, susieti įgytą informaciją su kritiniu mąstymu.

Priemonė 4.1. Neužbaigti sakiniai

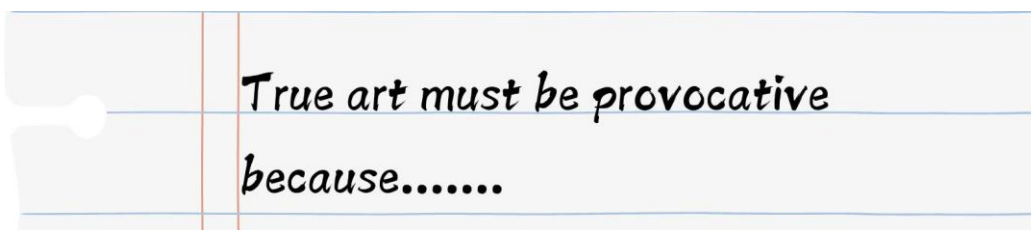

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Neužbaigtų sakinių metodas padeda išsiaiškinti visų besimokančiųjų nuomonę ar

idėjas tam tikra tema. Suaugusiųjų švietėjas rašo nebaigtus sakinius ant didelių popieriaus lapų ir išdėsto juos skirtingose kambario vietose. Besimokantieji prieina prie kiekvieno lapo ir užrašo savo nuomonę, taip pat komentarus bendramokslių nuomonei. Atlikus užduotį gali vykti nuomonių aptarimas. Metodas gali būti taikomas individualiai veiklai, kai kiekvienas dalyvis baigia sakinį savo puslapyje.

Besimokantieji, apmąstę ankstesnių veiklų informaciją ir užduotis, kuria siūlomo teiginio tęsinį. Pavyzdžiui, „Tikrasis menas turi / neprivalo būti provokuojantis, nes...“

11 pav. Neužbaigti sakiniai

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Komentare apibendrinkite besimokančiųjų pristatytas įžvalgas.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Nėra.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose arba grupėse):

Individuali veikla.

Grupės dydis:

Neribojama.

Trukmė:

20 min.

5. Sprendimų priėmimas ir veiksmai

Sudarykite galimybę besimokantiems išreikšti tai, ką jie sužinojo, suprato, išmoko, ir kaip jie tai pritaikys.

Priemonė 5.1. Kūrybinis darbas

Priemonės (veiklos) aprašymas:

Kūrybinis darbas yra viena iš projektinio darbo rūšių. Priemonės tikslas – paskatinti besimokantįjį pažvelgti į situaciją iš skirtingų perspektyvų, pastebėti naujas galimybes ir pasiūlyti originalius sprendimus, aktyviai ieškoti galimybių pagerinti savo ir kitų gyvenimo kokybę, patirti procesų valdymą nuo pat idėjos gimimo iki jos įgyvendinimo.

1. Besimokantieji suskirstomi į grupes po 4–5 dalyvius. Kiekviena grupė savo kūrybai pasirenka tikslinę auditoriją: studentus, kultūros centrų lankytojus, nacionalines asociacijas ir kt.
2. Grupės užduotis – sukurti plakatą apie meno misiją ir jo ribas visuomenėje. Darbui galima naudoti vizualinio dizaino programas (*Canva*, *Adobe Illustrator* ir kt.) arba darbą atlikti įprastu būdu (piešiant, kuriant koliažą ir pan.) ir tada nufotografuoti rezultatą.
3. Besimokantieji skelbia savo kūrybinius darbus kitoms grupėms.

12 pav. Kūrybinis darbas

Apibendrinimas / grįžtamasis ryšys apie veiklos rezultatus:

Veiklos rezultatai apibendrinami dviem būdais. Vieną atsiliepimą pateikia suaugusiųjų švietėjas, komentuodamas, kaip mokiniai suprato temą. Antrą grįžtamąjį ryšį teikia patys besimokantieji.

Medžiaga (tekstas, vaizdas, vaizdo įrašai su nuorodomis):

Nėra.

Organizavimas (veikla vietoje / nuotolinė / mišri veikla; individuali veikla / veikla porose arba grupėse):

Darbas grupėse gali vykti mokymosi vietoje arba nuotoliniu būdu, arba derinant abu būdus. Siekiant sutaupyti laiko, kūrybinio darbo užduotį besimokantiejiems galima pristatyti modulio pradžioje, kad įgyvendindami kitas veiklas besimokantieji jau galvotų apie baigiamojo darbo atlikimą.

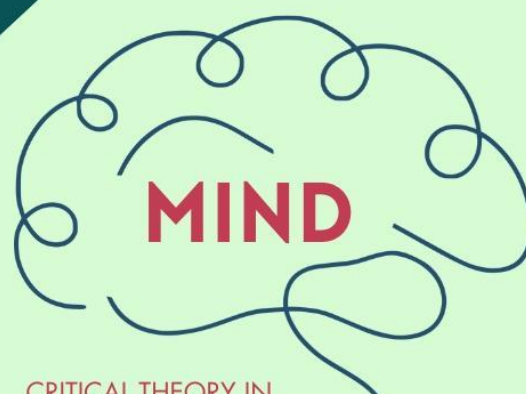
Grupės dydis:

Neribojamas

Trukmė:

60 min.

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Co-funded by
the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426